

BOOK REVIEWS

ANN COOPER ALBRIGHT (2016) *Χορογραφώντας τη Διαφορά: Το Σώμα και η Ταυτότητα στον Σύγχρονο Χορό*. Μτφρ. Ε. Μιχαλοπούλου. Επιμ. Β. Μπαρμπούση. Αθήνα: Νήσος. 258 σ. ISBN 978-960-589-037-7. Χαρτόδεκτη έκδοση. 20€.

Το βιβλίο *Χορογραφώντας τη Διαφορά: Το Σώμα και η Ταυτότητα στον Σύγχρονο Χορό* (τίτλος πρωτοτύπου: *Choreographing Difference: The Body and Identity in Contemporary Dance* [1997]) εκδόθηκε για πρώτη φορά στην αγγλική γλώσσα πριν από είκοσι χρόνια. Ο λόγος για τον οποίον συζητείται τώρα είναι η μετάφραση και η έκδοσή του στα ελληνικά από τον οίκο Νήσος, σε επιμέλεια της Βάσως Μπαρμπούση, καθηγήτριας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Στην εισαγωγή της ελληνικής έκδοσης, η Βάσω Μπαρμπούση υποστηρίζει πως η πρωτοβουλία για τη μετάφραση του εν λόγω βιβλίου αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας που αποσκοπεί, πρώτον, στη μελέτη του σύγχρονου χορού σε σχέση με το κοινωνικό και πολιτικό συγκείμενο, και, δεύτερον, στην ενδυνάμωση της ακαδημαϊκής έρευνας για τον χορό στην Ελλάδα, που ακόμη δεν υποστηρίζεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Συνεπώς, σχολιάζει η Μπαρμπούση (σ. 13), το συγκεκριμένο βιβλίο «είναι πολύτιμο για το ελληνικό κοινό», καθώς διευρύνει την ελληνική βιβλιογραφία, προσφέρει μεγαλύτερη πρόσβαση και, παράλληλα, αναδεικνύει τη σημασία των ακαδημαϊκών σπουδών στον τομέα του σύγχρονου χορού.

Παρότι γραμμένο το 1997 από την ερμηνεύτρια, χορογράφο, ακαδημαϊκό και φεμινίστρια Ann Cooper Albright, το βιβλίο παραμένει επίκαιρο ως προς τον τρόπο με τον οποίο μελετά τον σύγχρονο χορό και το σώμα. Σκοπός της συγγραφείας είναι να αναδείξει πώς το χορεύον σώμα ενεργοποιεί, υιοθετεί και παράλληλα αμφισβητεί πολιτισμικές και κοινωνικές ταυτότητες οι οποίες θεωρούνται δεδομένες. Η Ann Cooper Albright συζητά και διερευνά τον χορό ως καλλιτεχνική πρακτική που συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση του κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου, υποστηρίζοντας πως ο χορός «μπορεί να γίνει κεντρικός, για την ακρίβεια ένας κρίσιμος λόγος της εποχής μας» (σ. 21). Συνολικά, το βιβλίο καταπιάνεται με διαφορετικές θεματικές που στον πυρήνα τους μελετούν και αναδεικνύουν τις διαδράσεις μεταξύ του σώματος και της ταυτότητας, «των σύνθετων διαπραγματεύσεων ανάμεσα στη σωματική εμπειρία και την πολιτισμική αναπαράσταση» (σ. 22).

Το βιβλίο αποτελείται από την Εισαγωγή και έξι κεφάλαια τα οποία επικεντρώνονται σε διαφορετικές θεματικές σε σχέση με το σώμα και την ταυτότητα. Το πρώτο κεφάλαιο χρησιμοποιεί φεμινιστικές θεωρίες, κυρίως δε τη θεωρία της επιτελεστικής ταυτότητας της Judith

Butler, για να μελετήσει τον σύγχρονο χορό και ιδίως τις σωματικές και πολιτισμικές ταυτότητες, υποστηρίζοντας πως «τα χορεύοντα σώματα παράγουν και συγχρόνως παράγονται από τον χορό τους» (σ. 39). Το δεύτερο κεφάλαιο συνεχίζει με μια θεώρηση του τρόπου με τον οποίο κατασκευάζονται οι έμφυλες ταυτότητες στον χορό, μέσα από μια συγκριτική μελέτη διαφορετικών έργων και χορογράφων. Το τρίτο κεφάλαιο καταπιάνεται με τον χορό και την αναπηρία, μέσα από θεωρίες του γκροτέσκου, εστιάζοντας στο πώς ο θεατρικός χορός έχει δομηθεί πάνω σε συγκεκριμένες αντιλήψεις περί σώματος που εξισώνουν «τη σωματική ικανότητα με την αισθητική ποιότητα», οι οποίες εν συνεχεία αμφισβητούνται (σ. 102). Το τέταρτο κεφάλαιο αφορά τη διακειμενικότητα του χορού και διερευνά ζητήματα φύλου, σεξουαλικότητας, ταυτότητας και διαφοράς, μέσα από θεωρίες του Jacques Derrida και της Hélène Cixous σε σχέση με ερμηνείες επί σκηνής της χορεύτριας Maria Chouinard. Σκοπός είναι να αναδειχθούν και να μελετηθούν «το γράφον και το χορεύον σώμα» (σ. 170). Το επόμενο κεφάλαιο εστιάζει σε ζητήματα αυτοβιογραφίας, ταυτότητας και χορού θίγοντας ζητήματα «υποκειμενικότητας και αναπαράστασης», προσωπικού και συλλογικού, όπως αυτά προκύπτουν στα έργα χορογράφων όπως της Bill T. Jones, της Johanna Boyce, της Blondell Cummings και του David Dorfman (σ. 173). Τέλος, το έκτο κεφάλαιο, το οποίο λειτουργεί και ως κατακλείδα για το βιβλίο, εστιάζει στον αφροαμερικανικό σύγχρονο χορό και συγκεκριμένα στον Νέο Επικό Χορό, όπως τον ονομάζει η συγγραφέας. Με αυτόν τον όρο η Ann Cooper Albright αναφέρεται σε έργα που διερευνούν την αφροαμερικανική κληρονομιά, έργα που επανεξετάζουν και επαναφηγούνται την ιστορία από διαφορετικές σκοπιές.

Από τότε που πρωτοεκδόθηκε στην αγγλική γλώσσα, το βιβλίο έχει συμβάλει ουσιαστικά στην πολύπλευρη μελέτη του σύγχρονου χορού ως καλλιτεχνικής πρακτικής που συνδιαλέγεται με (και συνδιαμορφώνει) το αισθητικό αλλά και το κοινωνικό, πολιτικό και ιστορικό γίνεσθαι της εποχής της. Από τότε έως και σήμερα, έχουν εκδοθεί αρκετά άλλα κείμενα που συνεχίζουν να συνομιλούν με το συγκεκριμένο βιβλίο και τα ζητήματα που θέτει. Εν προκειμένω, η ελληνική έκδοση του βιβλίου συμπίπτει με μια δύσκολη (αν όχι αντίξοχη) κοινωνικοπολιτική περίοδο και αναδεικνύει τόσο τη σημασία του σύγχρονου χορού στη δημιουργία εναλλακτικών κοινωνικών προτύπων όσο και την ανάγκη για ενδελεχή μελέτη καλλιτεχνικών πρακτικών και επανεξέταση εκείνων των πρακτικών που συνθέτουν τις «δεδομένες» κοινωνικές και πολιτισμικές ταυτότητες.

ΜΠΕΤΙΝΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΥ